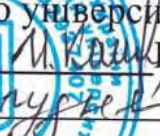

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор закладу вищої освіти
з наукової роботи
Полтавського державного
медичного університету
професор І.П. Кайдашев
«23» грудня 2025 р.

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
за результатами фахового семінару при Полтавському державному медичному університеті щодо попередньої експертизи дисертаційної роботи очної аспірантки **Хатту Вікторії Віталіївни** за темою
«ІНТРА- ТА ПОСТОПЕРАЦІЙНА ПРОФІЛАКТИКА УСКЛАДНЕНЬ ПРИ ЗАМІЩЕННІ КІСТКОВИХ ДЕФЕКТІВ НА ТЛІ ЗАПАЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ ЛОКАЛІЗАЦІЇ», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 «Стоматологія» (протокол № 24 від 17 грудня 2025 року)

Голова засідання - д.мед.н., професор Новіков В.М.

Секретар засідання - к.б.н., доцент Соколенко В.М.

На засіданні були присутні: д.мед.н., професор, професор кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Аветіков Д.С., д.мед.н., професор, завідувач кафедри дитячої терапевтичної стоматології Каськова Л.Ф., д.мед.н., професор, завідувач кафедри пропедевтики терапевтичної стоматології Ткаченко І.М., д.мед.н., професор, завідувач кафедри пропедевтики ортопедичної стоматології Король Д.М., д.мед.н., професор, завідувач кафедри ортодонції Смаглюк Л.В., д.мед.н., професор, завідувач кафедри післядипломної освіти лікарів-ортодонтів Курєдова В.Д., д.мед.н., професор, завідувач кафедри дитячої стоматології Шешукова О.В., д.мед.н., професор, завідувач кафедри пропедевтики хірургічної стоматології Новіков В.М., д.мед.н., професор, завідувач кафедри терапевтичної

стоматології Петрушанко Т.О., д.мед.н., професор, д.мед.н., професор, професор кафедри гістології, цитології та ембріології Шепітько В.І., д.мед.н., професор, професор кафедри терапевтичної стоматології Марченко А.В., д.мед.н., професор кафедри терапевтичної стоматології Попович І.В., к.мед.н., доцент, завідувач кафедри ортопедичної стоматології з імплантологією Кузь Г.М., к.мед.н., доцент, завідувач кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Локес К.П., доцент, доцент кафедри мікробіології, вірусології та імунології Фаустова М.О., к.мед.н., доцент, доцент кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Волошина Л.І., к.мед.н., доцент, доцент кафедри пропедевтики хірургічної стоматології Резвіна К.Ю., к.б.н., доцент, доцент кафедри фізіології Соколенко В.М., доктор філософії, асистент кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії асистент Торопов О.А.

Всього присутніх: 19 осіб.

Порядок денний:

Попередня експертиза дисертаційної роботи очного аспіранта кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Хатту Вікторії Віталіївни за темою «інтра- та постопераційна профілактика ускладнень при заміщенні кісткових дефектів на тлі запальних захворювань щелепно-лицевої локалізації» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221- Стоматологія.

Тема дисертації затверджена на засіданні проблемної комісії зі спеціальності «Стоматологія» Полтавського державного медичного університету (протокол № 70 від «22» вересня 2022 року).

Дисертація виконана на базі Полтавського державного медичного університету.

Науковий керівник: д.мед.н., професор Аветіков Давид Соломонович

Рецензенти:

Стебловський Дмитро Валерійович – кандидат медичних наук, доцент закладу вищої освіти кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Полтавського державного медичного університету, має 3 наукові публікації опублікованих за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувана, не входив до складу разових спеціалізованих рад більше восьми разів протягом останнього року та не входить до числа близьких осіб здобувана; здобув ступінь науковий ступінь кандидата більш ніж за п'ять років до моменту створення спеціалізованої вченої ради.

Резвіна Катерина Юріївна – кандидат медичних наук, доцент закладу вищої освіти кафедри пропедевтики хірургічної стоматології Полтавського державного медичного університету, має 3 наукові публікації, опублікованих за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувана, не входила до складу разових спеціалізованих рад більше восьми разів протягом останнього року та не входить до числа близьких осіб здобувана; здобула науковий ступінь кандидата наук більш ніж за п'ять років до моменту створення спеціалізованої вченої ради.

Слухали: доповідь очного аспіранта кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Хатту Вікторії Віталіївна

Вельмишановний (на) голово, шановні члени наукового фахового семінару, колеги!

Натепер спостерігається суттєве зростання чисельності пацієнтів, які потребують хірургічного втручання з екстракції зубів. Цей факт актуалізує проблему виникнення гнійно-запальних ускладнень у післяопераційному періоді.

Незважаючи на розробку широкого спектру остеопластичних матеріалів, питання ефективної корекції дефектів щелепних кісток

залишається недостатньо вирішеним і потребує подальших фундаментальних і прикладних досліджень.

Виняткову зацікавленість викликає використання кріоконсервованої плаценти у комплексних схемах реабілітації пацієнтів з постекстракційними кістковими дефектами.

Окрім того, перспективним напрямом оптимізації репаративного остеогенезу є використання біофлавоноїду кверцетину.

Таким чином, метою дослідження було вдосконалення профілактики запальних ускладнень та стимуляція репарації кісткової тканини після оперативного втручання шляхом місцевого введення кріоконсервованої плаценти як у монотерапії, так і у комбінації з кверцетином.

Нами поставлено наступні завдання:

1. Вивчити частоту та проаналізувати причини ускладнень після операції видалення зуба на тлі запального процесу.
2. Вивчити динаміку клінічних показників загоєння постекстракційної рани при застосуванні стандартного протоколу надання медичної допомоги в порівнянні з протоколом із доповненням.
3. Вивчити динаміку показників остеокальцину та концентрації ММП-8 у ротовій рідині та сироватці крові пацієнта.
4. Вивчити динаміку показників мінерального обміну.
5. Створити мікробіологічну доказову базу щодо ефективності місцевого використання кріоконсервованої плаценти та її комбінації з кверцетином у профілактиці запальних ускладнень після операції видалення зуба.

Використані клінічні, біохімічні, мікробіологічні методи та методи варіаційної статистики.

В дослідженні взяли участь 90 пацієнтів, яким була проведена операція видалення зуба на тлі локального запального процесу. Усі пацієнти розподілені на 3 клінічні групи по 30 осіб кожна: 1-а група: після видалення

зуба застосовувався екстракт кріоконсервованої плаценти; 2-а група: після проведення операції видалення зуба проводилася комбінована терапія екстрактом кріоконсервованої плаценти в поєднанні з кверцетином; 3-я (контрольна) група: видалення зуба проводилося за класичною методикою.

Місцеве введення екстракту кріоконсервованої плаценти проводили з використанням колагенової губки / колагенового конусу, попередньо просоченим цим препаратом, який уводиться в постекстракційну рану після ревізії лунки з накладанням коригуючих швів.

Усі клінічні показники оцінювали на 1-у, 3-ю, 5, 7 та 10-у добу після проведення операції видалення зуба та інтерпретували згідно зі шкалою балів: а саме показники: П1 – гіперемія слизової оболонки порожнини рота, П2 – післяопераційний набряк м'яких тканин.

П3 – пальпаторна оцінка щільності м'яких тканин, П4 – стан післяопераційної рани в ділянці лунки видаленого зуба, П5 – епітелізація рани.

П6 – контрактура жувальних м'язів, П7 – біль за шкалою ВАШ.

Ретроспективний аналіз клінічних випадків також підтверджує істотну частоту запальних ускладнень при наявності попереднього запалення в зоні видалення: альвеоліт було діагностовано у 12,1-14,5% випадків.

Проспективні дослідження підтверджують цю залежність: так наявність попереднього запалення в ділянці видалення зуба підвищує ймовірність альвеоліту більше ніж у 2,8-3,2 рази.

Кількісну оцінку факторів ризику та інших ускладнень наведено на даному слайді.

Досліджуючи динаміку показника П1 слід відзначити, що на 5-у добу після екстракції зуба цей показник набував найбільшого значення у 3-й групі та в середньому складав 2,1 бали.

Варто зауважити, що найбільш вірогідні зміни щодо зменшення показника П2 почали відбуватись на 5-у добу післяопераційного періоду, де його середнє значення в 2-й клінічній групі зменшилося з 2,30 до 1,90 бала.

Вірогідні зміни показника ПЗ відбувалися на 5-у добу післяопераційного періоду з максимальним вірогідним зменшенням цього показника в усіх трьох клінічних групах, але найнижчий середній показник у 2-й досліджуваній групі становив 1,46 бала.

На 5-у добу післяопераційного періоду у показника П4 зафіксовано вірогідне зменшення у 2-й клінічній групі в середньому на 0,07 бала, тоді як в 1-й і 3-й групах зафіксовано вірогідне зменшення на 0,03 та 0,13 бала відповідно.

Найбільш вірогідні зміни щодо зменшення показника П5 зафіксовані на 7-у добу післяопераційного періоду в 1-й та 2-й клінічних групах, яке становило 0,83 та 0,50 відповідно.

Достовірних відмінностей у різниці показника П6 як на 5-у добу, так і в попередні доби спостереження нами не знайдено. Найбільш вірогідно значимі зміни відбулися в динаміці показника на 10-у добу спостереження, де в 1-й та 2-й досліджуваних групах зафіксовано сталий показник, який дорівнював 0,03 бала.

Найбільші зміни щодо зменшення показника П7 відбулися в 1-й та 3-й клінічних групах у середньому на 1,01 та 1,29 бала відповідно, а на 7-у добу в 2-й групі, зафіксоване найбільш вірогідне зменшення зазначеного показника в середньому на 0,77 бала.

На 10-ту добу після проведення оперативного втручання відмічали статистично значуще зниження вмісту остеокальцину в сироватці крові пацієнтів усіх трьох досліджуваних груп на 32,7%, 28,5% та 40,4% відповідно, при цьому у 2-й клінічній групі показник був достовірно вищим за контроль.

Статистично значуще підвищення рівня ММП-8 фіксували на 20-у добу спостереження в усіх клінічних груп.

Спостерігаючи динаміку загального кальцію в сироватці крові, також не виявлено статистично значущих змін у трьох досліджуваних групах на всіх термінах репаративної регенерації.

Вміст іонізованого кальцію зазнавав статистично значущого підвищення на 20-у добу після проведення оперативного втручання. При порівнянні з групою контролю на зазначеному етапі спостереження відмічали, що вміст цього елементу на 9,1% та 12,1% достовірно нижчий відповідно у 1-й та 2-й групах.

На 10-у добу після проведення оперативного втручання вміст гідроксипроліну суттєво збільшувався у всіх трьох клінічних групах, а через 20 діб після хірургічного лікування відмічали поступове, проте статистично значуще зниження вмісту досліджуваного показника.

Мікробіологічне дослідження встановлено загальне превалювання грампозитивних мікроорганізмів серед збудників, що виділяли з вогнищ запалення в ділянці причинного зуба.

Відсоткове співвідношення грампозитивних та грамнегативних збудників у пацієнтів трьох груп дослідження знаходилося в межах загальної тенденції і суттєво не відрізнялися один від одного.

У пацієнтів 1-ї групи загальна кількість мікроорганізмів одразу після видалення причинного зуба складала $7,72 \pm 1,0$ lg КУО/мг. На 14-у добу лікування лише у одного пацієнта 1-ї групи спостерігали ознаки мікробної колонізації у місці вогнища запального процесу.

Перед початком лікування у хворих, що увійшли до 2-ї групи дослідження, початковий рівень мікробної колонізації не відрізнявся від аналогічного показника пацієнтів 1-ї групи і складав $7,98 \pm 0,9$ lg КУО/мг. На

10-у добу спостерігали повну деконтамінацію в ділянці видаленого зуба у 70% випадків.

Середній початковий рівень мікробної колонізації у місці видалення зуба у пацієнтів 3-ї групи складав 7,8 lg КУО/мг, що не відрізнялося від зазначеного показника інших груп. На 14-у добу загальне мікробне навантаження у місці запалення складало 1,02 lg КУО/мг, а в 40,0% випадків нами фіксовано повну мікробну деконтамінацію.

Встановлено, що у пацієнтів 2-ї групи загальна мікробна колонізація лунки причинного зуба була достовірно нижчою загальної кількості бактерій у вогнищі запалення одразу після видалення зуба у 1,2 рази вже на 5-ту добу.

Таким чином, проведені клінічні, біохімічні та мікробіологічні дослідження довели ефективність комбінованого застосування кріоконсервованої плаценти та кверцетину в складі консервативного лікування пацієнтів після екстракції зуба на тлі запального процесу.

На висновках дозвольте не зупинятись, дякую за увагу!

Рецензенти дали позитивні рецензії.

Було задано 20 запитань, на які аспірантом дані вичерпні відповіді.

В дискусії взяли участь: співробітник кафедри дитячої терапевтичної стоматології: зав. каф., д.мед.н., професор Каськова Л.Ф.; співробітники кафедри терапевтичної стоматології: зав.каф., д.мед.н., професор Петрушанко Т.О., д.мед.н., професор Марченко А.В., д.мед.н., професор Попович І.В.; співробітник кафедри ортодонції: зав. каф., д.мед.н., професор Смаглюк Л.В.; співробітник кафедри пропедевтики терапевтичної стоматології: зав. каф., д.мед.н., професор Ткаченко І.М.; співробітник кафедри пропедевтики ортопедичної стоматології: зав. каф., д.мед.н., професор Король Д.М.; співробітники кафедри пропедевтики хірургічної стоматології: зав. каф., д.мед.н., професор Новіков В.М., к.мед.н., доцент

Резвіна К.Ю.; співробітник кафедри післядипломної освіти лікарів-ортодонтів: зав. каф., д.мед.н., професор Куроєдова В.Д.; співробітник кафедри дитячої стоматології: зав. каф., д.мед.н., професор Шешукова О.В.; співробітник кафедри гістології, цитології та ембріології: д.мед.н., професор Шепітько В.І.; співробітник кафедри ортопедичної стоматології: зав. каф., к.мед.н., доцент Кузь Г.М.; співробітники кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії: зав. каф., к.мед.н., доцент Локес К.П., співробітник кафедри фізіології: к.б.н., доцент Соколенко В.М.

ВИСНОВОК

1. Актуальність теми.

Сучасні клінічні умови в усьому світі, а особливо в Україні через демографічну кризу, війну, погіршення якості харчування, стану довкілля, зумовлюють суттєве зростання чисельності пацієнтів, які потребують хірургічного втручання з екстракції зубів. Цей факт актуалізує проблему виникнення гнійно-запальних ускладнень у післяопераційному періоді. І сьогодні, незважаючи на різноманіття новітніх методів профілактики й вдосконалення чинних протоколів ведення пацієнтів під час та після операції видалення зубів, поширеність постекстракційних ускладнень є досить великою, коливаючись у межах від 2% до 34%.

Водночас, слід зазначити, що екстракція зубів у пацієнтів з фоновими патологіями, які характеризуються деструктивними змінами в кістковій тканині (кістозні утворення, локалізований остеомієліт, хронічні периапікальні ураження), призводить до виникнення чималого розповсюдження кісткових дефектів, які суттєво ускладнюють подальшу реабілітацію. Дослідники наголошують на тому, що найскладнішим і найменш передбачуваним є власне процес репаративної регенерації кісткової тканини на фоні хронічного запалення, яке істотно ускладнює і сповільнює регенеративні процеси.

Ретельний аналіз сучасних наукових джерел, присвячених питанням заміщення постекстракційних кісткових дефектів, свідчить про актуальність вибору оптимального остеопластичного матеріалу. Новітніми найбільш розповсюдженими у клінічній практиці матеріалами для заміщення кісткових дефектів є: високоочищений колаген, отриманий із губчастої кістки людини, що поєднується з сульфатованими глікозаміногліканами; демінералізований кістковий матрикс у комбінації з гіалуроновою кислотою; синтетичні композиції на основі гідроксиапатиту та трикальційфосфату, гідроксиапатиту з колагеном, а також ксеногенні матеріали на базі замінників кісткової тканини. Аналізуючи наукові дослідження, можна констатувати, що більшість сучасних автогенних, алогенних, ксеногенних, алопластичних та композиційних матеріалів, крім безумовних переваг, мають певні недоліки. Зокрема, описані випадки їх недостатньої ефективності у профілактиці післяопераційних гнійних ускладнень, особливо в умовах активного запального процесу. З огляду на постійний розвиток хірургічної стоматології як клінічної дисципліни, сьогодні першочерговим завданням для науковців стає вдосконалення підходів до інтраопераційної профілактики ускладнень та методів заміщення кісткових дефектів у пацієнтів із хронічними запальними процесами щелеп.

Дані літератури вказують, що сучасні досягнення в галузі стоматології та фундаментальної біології, зокрема поглиблене вивчення механізмів керованої та некерованої остеорегенерації, дозволяють значно поліпшити результати лікування кісткових дефектів. Однак, незважаючи на розробку широкого спектру остеопластичних матеріалів, питання ефективної корекції дефектів щелепних кісток залишається недостатньо вирішеним і потребує подальших фундаментальних і прикладних досліджень.

Виняткову зацікавленість викликає використання кріоконсервованої плаценти у комплексних схемах реабілітації пацієнтів з постекстракційними кістковими дефектами. Біологічна дія плацентарного матеріалу обумовлена значним вмістом ростових факторів, а також вираженими протизапальними,

антибактеріальними та детоксикаційними властивостями, що забезпечують стимуляцію репаративних процесів у кістковій тканині.

Окрім того, перспективним напрямом оптимізації репаративного остеогенезу є використання біофлавоноїду кверцетину. Його терапевтичні властивості доведені у численних клінічних дослідженнях при різноманітних захворюваннях, включаючи стоматологічні патології, завдяки його антиоксидантному, протизапальному та мембраностабілізуючому ефектам.

Отже, враховуючи важливість досягнення оптимальних умов для анатомо-функціонального відновлення кісткової тканини, комплексне використання кріоконсервованої плаценти та кверцетину у пацієнтів з постекстракційними кістковими дефектами на тлі запальних процесів є науково виправданим і заслуговує на подальші поглиблені дослідження.

2. Тема дисертації на здобуття наукового ступеня доктор філософії затверджена на засіданні проблемної комісії зі спеціальності Стоматологія Полтавського державного медичного університету (протокол № 70 від «22» вересня 2022 року).

3. Зв'язок теми із державними або галузевими науковими програмами та планами робіт установи. Робота є фрагментом комплексної ініціативної теми кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Полтавського державного медичного університету «Алгоритм комплексного лікування запальних процесів та профілактики утворення патологічних рубців шкіри голови та шиї після планових та ургентних оперативних втручань», (номер державної реєстрації 0124U000093).

4. Особистий внесок здобувана у дисертації. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою роботою здобувана. Авторка зібрала фактичний матеріал, провела його систематизацію, клінічні дослідження, аналіз отриманих результатів, статистичну обробку. Дисертанткою підготовлені отримані наукові результати до публікацій, виступів на конференціях. За консультативної підтримки наукового керівника аргументовано вибір методик обстеження, профілактичних і лікувальних

заходів, проведено клінічні методи дослідження. Розроблено технологію клінічної оцінки регенеративних процесів у операційних ранах після планових втручань, яку впроваджено в клінічну практику і навчальний процес. За консультативної підтримки наукового керівника написані розділи дисертації: «Аналіз і узагальнення результатів дослідження», «Висновки» і «Практичні рекомендації».

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. З метою глибокої об'єктивізації клінічної ефективності авторської методики лікування дисертантом було проведено комплексне обстеження та лікування 90 пацієнтів із запальними процесами щелепно-лицевої локалізації, що потребували видалення зуба. Дизайн дослідження передбачав рандомізований розподіл учасників на три клінічні групи, що дало змогу коректно порівняти ефективність запропонованого комплексу (кріоконсервована плацента в поєднанні з кверцетином) із традиційними методами та монотерапією.

Методологічний апарат роботи вирізняється сучасністю та інформативністю. Для реалізації поставленої мети автором використано раціональний алгоритм, що поєднав загальноклінічні стоматологічні методи з поглибленими лабораторними дослідженнями — мікробіологічним моніторингом та біохімічним аналізом маркерів запалення і регенерації. Такий комплексний підхід забезпечив отримання цілісної картини патогенетичних змін.

Дисертаційне дослідження виконано на високому науково-методичному рівні. Матеріали роботи викладені логічно, аргументовано та супроводжуються якісним ілюстративним матеріалом (таблиці, діаграми, рисунки), що полегшує сприйняття доказової бази. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації є правомірними, повністю відповідають отриманим фактичним даним та принципам академічної доброчесності. Достовірність результатів верифікована за допомогою сучасних методів

статистичного аналізу з використанням спеціалізованого програмного забезпечення, що гарантує надійність наукових здобутків дисертанта.

6. Характеристика первинної документації. Комісія, затверджена наказом № 82-н від 21.11.20225 р. у складі Короля Дмитра Михайловича – д. мед. н., професора закладу вищої освіти кафедри пропедевтики ортопедичної стоматології (голова комісії); Кузь Гельфіри Маліківни, к.мед.н., доцента, завідувача кафедри ортопедичної стоматології з імплантологією; Іваницької Олени Сергіївни к.мед.н., доцента, доцента закладу вищої освіти кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії; Скрипник Валентини Павлівни, головного метролога університету, які перевірили стан первинної документації та матеріалів дисертації Хатту Вікторії Віталіїни та встановила, що документи представлені в повному обсязі, оформлені необхідним чином (пронумеровані, прошнуровані, скріплені печаткою). Порушень у веденні та оформленні первинних документів не знайдено.

Цифровий матеріал у перевірених комісією документах повністю базується на фактичному матеріалі проведених здобувачкою досліджень.

Використані методи дослідження відповідають сучасним вимогам, адекватні меті роботи і поставленим завданням.

7. Висновок комісії з питань біомедичної етики. Комісією з етичних питань та біоетики Полтавського державного медичного університету (протокол №244 від 24.12.2025 р.) видано рішення про відповідність проведених досліджень загальноприйнятим морально-етичним нормам, вимогам дотримання прав, інтересів та особистої гідності учасників дослідження та вимогам законодавчих документів України.

8. Наукова новизна роботи.

Включення до стандартного протоколу надання хірургічної стоматологічної допомоги комбінованого застосування екстракту кріоконсервованої плаценти та кверцетину з метою пригнічення гострої запальної реакції в ранньому післяопераційному періоді забезпечує: більш

швидке та достовірне зменшення гіперемії слизової оболонки з наближенням до фізіологічної норми вже на 10-у добу, виражений протинабряковий ефект, що достовірно фіксується, починаючи з 5-ї доби після втручання, прискорене зменшення пастозності та ущільнення м'яких тканин порівняно зі стандартними методами.

Впровадження в практичну охорону здоров'я комбінаторного застосування екстракту кріоконсервованої плаценти та кверцетину для стимуляції та прискорення репаративних процесів у постекстракційній рані сприяє повному загоєнню первинним натягом без ускладнень, прискоренню епітелізації, досягаючи повної епітелізації рани на 10-у добу. Застосування протоколу з доповненням дозволить покращити якість життя пацієнтів у післяопераційний період завдяки достовірному зниженню інтенсивності больового синдрому з вираженим ефектом, починаючи з 7-ї доби спостереження, більш швидкому відновленню функції жувальних м'язів та амплітуди рухів нижньої щелепи, мінімізуючи прояви контрактури.

Таким чином, запропонований модифікований протокол є ефективним, патогенетично обґрунтованим методом, який, забезпечує профілактику запальних ускладнень, прискорює реабілітацію пацієнтів та рекомендується до впровадження у клінічну практику щелепно-лицевих стаціонарів і хірургічних відділень стоматологічних поліклінік, особливо для осіб із локальними запальними проявами або зниженими можливостями щодо репаративної регенерації кісткової тканини та постекстракційних ран.

З навчально-практичною метою цей протокол доцільно включати у клінічні алгоритми лікування, як приклад поєднання стандартної хірургічної техніки видалення зуба з біостимулюючою консервативною терапією, що відповідає сучасним принципам доказової медицини.

Уточнено епідеміологічні дані щодо поширеності запальних ускладнень на основі ретро- та проспективного аналізів, які підтвердили високу частоту запальних ускладнень, зокрема альвеоліту (13,7-15,1%) при видаленні зубів

на тлі запального процесу, що обґрунтовує необхідність пошуку та впровадження нових ефективних методів профілактики.

Вперше на основі комплексного клініко-статистичного аналізу за сімома ключовими показниками (гіперемія, набряк, щільність тканин, стан рани, епітелізація, контрактура, больовий синдром) доведено, що запропонований доповнений протокол достовірно ($p < 0,05$) прискорює репаративні процеси, ефективно зменшує інтенсивність запальної реакції та больового синдрому, запобігаючи розвитку післяопераційних ускладнень. У порівняльному аспекті встановлено, що в 2-й клінічній групі на 7-10-у добу післяопераційного періоду спостерігається статистично значуще зниження показника гіперемії слизової оболонки до $0,50 \pm 0,12$ бала, набряку м'яких тканин до $0,17 \pm 0,07$ бала, а показник щільності тканин зменшується до $0,23 \pm 0,07$ бала ($p < 0,05$ порівняно з контрольною групою). Доведено високу позитивну кореляційну залежність ($r = 0,82$; $p < 0,05$) між застосуванням комбінації кріоконсервованої плаценти з кверцетином та швидкістю і якістю загоєння постекстракційної рани на тлі запального процесу.

Науково обґрунтовано біохімічні механізми остеоіндуктивної дії запропонованої комбінації препаратів. Доведено, що її застосування оптимізує двофазний перебіг репаративного остеогенезу, сприяючи достовірно ($p < 0,05$) вищому рівню маркера остеогенезу остеокальцину (в середньому на 19,1% вище групи контролю) та пригніченню маркера резорбції ММП-8 (у середньому на 20,7% нижче групи контролю) у ключові фази загоєння.

Отримало подальший розвиток уявлення про динаміку біохімічних маркерів у ротовій рідині як індикаторі локальних репаративних процесів. Встановлено, що зміни концентрацій остеокальцину та ММП-8 у ротовій рідині відбуваються раніше та більше виражені (зростання ММП-8 більше ніж удвічі на 10-у добу) порівняно з показниками у сироватці крові, що доводить їх високу діагностичну цінність. Доповнено дані щодо динаміки мінерального обміну та колагенолізу: встановлено тимчасове, але достовірне

($p < 0,05$) локальне зростання іонізованого кальцію в ротовій рідині (на 9,6-33,3%) та системне підвищення гідроксипроліну в сечі (на 35,5-57,8%) у ранній фазі резорбції. Доведено, що застосування кріоконсервованої плаценти в комбінації з кверцетином сприяє швидшій нормалізації цих показників.

Ідентифіковано специфічний мікробний пейзаж інфікованої постекстракційної рани з домінуванням грампозитивних бактерій (64,4%), зокрема *Staphylococcus aureus* (24,4%), та грамнегативних *Sphingomonas* spp. (18,9%). Доведено виражений санаційний ефект запропонованої комбінації: встановлено, що її застосування достовірно ($p < 0,0001$) прискорює ерадикацію патогенів, призводячи до зниження мікробного навантаження у 14 разів та повної санації рани вже на 10-у добу, що в середньому на 3,75 доби швидше, ніж при застосуванні стандартного протоколу лікування.

9. Теоретичне значення. Авторкою розроблено та науково обґрунтовано модифікований клінічний протокол, який передбачає включення до стандартної схеми лікування комбінації екстракту кріоконсервованої плаценти та кверцетину.

10. Відповідність вимогам до оформлення дисертації. Матеріали дисертації викладені на 205 сторінках друкованого тексту, залікових сторінок 145. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів власних досліджень, аналізу та обговорення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендації списку використаних джерел та додатків. Дисертація ілюстрована 18 рисунками та 21 таблицею. Список використаних джерел містить 337 літературних джерел, з них 31 кирилицею та 306 латиницею.

Дисертація повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 із змінами, внесеними Наказом Міністерства освіти і науки 759 від 31.05.2019 р. та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження

ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

11. Практичне значення роботи. Включення до стандартного протоколу надання хірургічної стоматологічної допомоги комбінованого застосування екстракту кріоконсервованої плаценти та кверцетину з метою пригнічення гострої запальної реакції в ранньому післяопераційному періоді забезпечує більш швидке та достовірне зменшення гіперемії слизової оболонки з наближенням до фізіологічної норми вже на 10-у добу; виражений протинабряковий ефект, що достовірно фіксується, починаючи з 5-ї доби після втручання; прискорене зменшення пастозності та ущільнення м'яких тканин порівняно зі стандартними методами.

Впровадження в практичну охорону здоров'я комбінаторного застосування екстракту кріоконсервованої плаценти та кверцетину для стимуляції та прискорення репаративних процесів у постекстракційній рані сприяє повному загоєнню первинним натягом без ускладнень, прискоренню епітелізації, досягаючи повної епітелізації рани на 10-у добу. Застосування протоколу з доповненням дозволить покращити якість життя пацієнтів у післяопераційний період завдяки достовірному зниженню інтенсивності больового синдрому з вираженим ефектом, починаючи з 7-ї доби спостереження, сприятиме більш швидкому відновленню функції жувальних м'язів та амплітуди рухів нижньої щелепи, мінімізуючи прояви контрактури.

Таким чином, запропонований модифікований протокол є ефективним, патогенетично обґрунтованим методом, який забезпечує профілактику запальних ускладнень, прискорює реабілітацію пацієнтів та, рекомендується до впровадження у клінічну практику щелепно-лицевих стаціонарів і хірургічних відділень стоматологічних поліклінік, особливо для осіб із локальними запальними проявами або зниженими можливостями щодо репаративної регенерації кісткової тканини та постекстракційних ран.

12. Повнота опублікування результатів дисертації. За матеріалами дисертації опубліковано 7 друкованих праць, зокрема: 3 статті в журналах

категорії Б, 1 стаття в періодичному науковому виданні, що індексується в наукометричній базі Scopus, 1 стаття в періодичному науковому виданні, що індексується в наукометричній базі Web of science, 2 тез українських та міжнародних конференцій.

Тобто, повнота опублікування результатів дисертації повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 із змінами, внесеними Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

13. Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення дисертаційної роботи були представлені у вигляді усних та стендових доповідей на нижчезазначених конференціях: другому міжнародному морфологічному симпозиумі «Новітні досягнення клінічної анатомії і оперативної хірургії в розвитку сучасної медицини і стоматології» 22-23 червня 2023 року Полтава; Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Сучасні методи відновлення зубів». 27-28 квітня 2023 року Полтава; Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених «Медична наука – 2023». 1 грудня 2023 року Полтава; Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Проблеми і перспективи стоматології та щелепно-лицевої хірургії в умовах сьогодення» 30 листопада 2023 року Полтава; Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю, «Нариси стоматологічної науки та практики – 2023» 19-20 жовтня 2023 року Полтава; Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Профілактика – запорука стоматологічного здоров'я нації» 29 лютого – 01 березня 2024 року Полтава; Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю, «Сучасні особливості реабілітації ортодонтичних пацієнтів різного віку» 4-5

квітня 2024 року Полтава; V Всеукраїнській дистанційній науково-практичній конференції з міжнародною участю «Екстрена та невідкладна медицина в Україні: організаційні, правові, клінічні аспекти» 28 лютого 2025 року Полтава; Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Застосування сучасних протоколів лікування в щелепно-лицевій хірургії та стоматології» 10-11 квітня 2025 року Полтава; науково-практичній конференції з міжнародною участю «Захворювання скроневопідщелепного суглобу. Мультидисциплінарний підхід до діагностики та лікування» 22 травня 2025 рік Полтава.

14. Особистий внесок здобувана до наукових праць.

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Khattou V.V. Characteristics of bone defect replacement methods and controlled bone regeneration: a comparative study. Bull Problem Biol Med. 2023;l(168):73-9.

(Здобувач провів дослідження і статистичну обробку, аналізував одержані дані, написав статтю; співавтори надавали консультативну допомогу).

2. Хатту В.В., Бойко І.В., Гаврильєв В.М., Буханченко О.П., Локес К.П. Інтенсивність катаболізму колагену за умов формування післяопераційного дефекту кісткової тканини нижньої щелепи. Act Probl Modern Med. 2023;23(4):203-6.

(Здобувач провів дослідження і статистичну обробку, аналізував одержані дані, написав статтю; співавтори надавали консультативну допомогу).

3. Khattou V.V., Ivanytska O.S., Havryliev V.M., Buhanchenko O.P., Boyko I.V., Lokes K.P., et al. Dynamics of bone formation and osteoresorption

markers in patients with postoperative mandibular bone defects. World Med Biol. 2023;4(86):167-70.

(Здобувач провів дослідження і статистичну обробку, аналізував одержані дані, написав статтю; співавтори надавали консультативну допомогу).

4. Хатту В.В. Кісткоутворення та остеорезорбція у пацієнтів із післяопераційними дефектами кісткової тканини нижньої щелепи на тлі запальних процесів / В.В. Хатту // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2024. – Т. 24, вип. 2 (86). – С. 96-98.

(Здобувач провів дослідження і статистичну обробку, аналізував одержані дані, написав статтю; співавтори надавали консультативну допомогу).

5. Khattou V., Lokes K., Havryliev V., Yatsenko P., Boyko L, Tsybulniak A., & Avetikov D. Dynamics of clinical indicators of post-extraction wound healing under the conditions of local use of cryopreserved placenta. Ukrainian Dental Almanac, 2025 (2), 32-35.

(Здобувач провів дослідження і статистичну обробку, аналізував одержані дані, написав статтю; співавтори надавали консультативну допомогу).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Порівняльна характеристика змін клінічних показників після проведення цистектомії на нижній щелепі / Хатту В.В., Буханченко О.П., Бойко І.В. // Екстрена та невідкладна допомога в Україні: організаційні, правові, клінічні аспекти: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Полтава, 23 лютого 2024 р. – Полтава, 2024. – С. 168-170.

(Здобувач провів аналіз і оформив тези до друку).

2. Комплексне обстеження пацієнтів із патологічними рубцями шкіри обличчя / Буханченко О.П., Бойко І.В., Хатту В.В., Лупачова К.Є / Застосування сучасних протоколів лікування в щелепно-лицевій хірургії та стоматології матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Полтава, 10-11.04.2025р. – Полтава, 2025. – С.8-10.

(Здобувач провів аналіз і оформив тези до друку).

3. Доповідь на другому міжнародному морфологічному симпозиумі «Новітні досягнення клінічної анатомії і оперативної хірургії в розвитку сучасної медицини і стоматології» 22-23 червня 2023 року Полтава. Аветіков Д.С., Хатту В.В., Іваницький І.О., Іваницька О.С., Буханченко О.П. «Можливості використання кріоекстракту плаценти для оптимізації репаративної регенерації кісткової тканини після операції видалення зуба».

4. Стендова доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Сучасні методи відновлення зубів». 27-28 квітня 2023 року Полтава. Аветіков Д.С., Хатту В.В., Іваницька О.С., Буханченко О.П. «Вдосконалення інтраопераційної профілактики місцевих ускладнень після цистектомії у поєднанні з операцією видалення зубів».

5. Доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених «Медична наука – 2023». 1 грудня 2023 року м. Полтава. Хатту В.В. «Інтенсивність катаболізму колагену за умов формування післяопераційного дефекту кісткової тканини нижньої щелепи».

6. Доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Проблеми і перспективи стоматології та щелепно-лицевої хірургії в умовах сьогодення». 30 листопада 2023 року м. Полтава. Хатту В.В., Аветіков Д.С., Титаренко В.І., Ківа Т.В. «Використання кріоекстракту плаценти для оптимізації репаративної регенерації кісткової тканини при заміщенні кісткових дефектів після операції видалення зуба».

7. Стендова доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю, присвяченій 70-й річниці з дня народження доктора медичних наук, професора Михайла Дмитровича Короля «Нариси стоматологічної науки та практики-2023» 19-20 жовтня 2023 року Полтава. Хатту В.В., Локес К.П., Іваницька О.С., Луценко Н.В., Буханченко О.П. «Клінічна оцінка пацієнтів із післяопераційними малими дефектами кісткової тканини нижньої щелепи».

8. Стендова доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Профілактика – запорука стоматологічного здоров'я нації» 29 лютого – 01 березня 2024 року Полтава. Хатту В., Локес К., Іваницька О. «Особливості клінічної оцінки післяопераційного стану пацієнтів при проведенні оперативних втручань, що формують дефект тканини нижньої щелепи».

9. Стендова доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю, присвяченій до дня народження фундатора Полтавської школи ортодонції Л.П. Григор'євої «Сучасні особливості реабілітації ортодонтичних пацієнтів різного віку» 4-5 квітня 2024 року Полтава. Хатту В.В., Локес К.П., Аветіков Д.С. «Обґрунтування використання кріоконсервованої плаценти для оптимізації репаративної регенерації нижньої щелепи (преклінічне дослідження)».

10. Стендова доповідь на V Всеукраїнській дистанційній науково-практичній конференції з міжнародною участю «Екстрена та невідкладна медицина в Україні: організаційні, правові, клінічні аспекти» 28 лютого 2025 року Полтава. «Ускладнення після видалення зуба на тлі запальних захворювань щелепно-лицевої локалізації». Хатту В.В., Іваницька О.С., Мокан О.І., Буханченко О.П., Бойко І.В.

11. Стендова доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Застосування сучасних протоколів

лікування в щелепно-лицевій хірургії та стоматології» 10-11 квітня 2025 року Полтава. Хатту В.В., Хатту Т. «Негативні наслідки після операції видалення зуба на тлі запальних захворювань щелепно-лищевої локалізації».

12. Стендова доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Захворювання скронево-нижньощелепного суглобу, мультидисциплінарний підхід до діагностики та лікування» 22 травня 2025 року Полтава. ХАТТУ В.В., ЛОКЕС К.П., АВЕТІКОВ Д.С. «Аналіз ускладнень операції видалення зуба за умов наявності запального процесу».

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір 137480. «Застосування екстаку кріоконсервованої плаценти в комбінації з кверцетином в схемі комплексної профілактики запальних ускладнень після операції видалення зуба». Хатту В.В., Аветіков Д.С., Локес К.П., Фаустова М.О.

(Здобувачем і професором Аветіковим Д.С. запропонована ідея написання авторського твору та отримання авторського свідоцтва).

15. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Хатту Вікторії Віталіївни відповідає спеціальності 221 «Стоматологія».

16. Характеристика здобувана, його творчий шлях у науці, ступінь його наукової зрілості тощо. Хатту Вікторії Віталіївни 1985 року народження, освіта вища, у 2008 році закінчила стоматологічний факультет Української медичної стоматологічної академії МОЗ України за спеціальністю «Стоматологія».

У 2008-2010 р.р. навчалася в інтернатурі за спеціальністю «Стоматологія» на базі Полтавської медичної стоматологічної академії післядипломної освіти МОЗ України.

З 2010 по 2017 рік працювала лікарем-стоматологом в приватній клініці «Аполлонія» м. Херсон.

З 2019-2022 року працювала старшим лаборантом кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Полтавського державного медичного університету та за сумісництвом асистентом цієї ж кафедри.

У 2021 році отримала сертифікат лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Хірургічна стоматологія».

У 2022 році вступила до аспірантури очної форми навчання при кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Полтавського державного медичного університету.

За період навчання у аспірантурі здобувачка набула теоретичні знання, уміння, навички та відповідні компетентності, передбачені освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії в Полтавському державному медичному університеті зі спеціальності 221 – Стоматологія, оволоділа необхідними для здобування освіти на рівні доктора філософії компетентностями, удосконалила практичні навички обстеження та лікування педіатричних пацієнтів в клінічній практиці, освоїла методики лабораторних досліджень, методи планування, організації та проведення дослідження, узагальнення та аналізу одержаних результатів, підготовки оглядових та оригінальних публікацій, оформлення дисертаційної роботи.

У своїй роботі дотримується принципів біомедичної етики та академічної доброчесності. Користується авторитетом у співробітників університету та студентів.

17. Результати перевірки на наявність неправомірних запозичень.

Полтавський державний медичний університет має внутрішню систему перевірки академічних текстів на наявність запозичень. Академічні тексти перевіряються на основі Положення «Про порядок перевірки у Полтавському державному медичному університеті текстових документів – магістерських, кандидатських і докторських дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність плагіату», що базується на чинному законодавстві України. Публікації та дисертаційна робота Хатту Вікторії Віталіївни не містять виявлених текстових та інших запозичень.

Рекомендації щодо офіційного захисту. На основі представленої дисертаційної роботи, прилюдного її обговорення, відповідей на запитання та відгуків офіційних рецензентів учасники фахового семінару при Полтавському державному медичному університеті вважають, що дисертаційна робота очного аспіранта кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Хатту Вікторії Віталіївни на тему: «Інтра- та постопераційна профілактика ускладнень при заміщенні кісткових дефектів на тлі запальних захворювань щелепно-лицевої локалізації» є закінченим науковим дослідженням, що розв'язує важливу наукову задачу, яка полягає у вдосконаленні профілактики запальних ускладнень та стимуляції репарації кісткової тканини після оперативного втручання шляхом місцевого введення кріоконсервованої плаценти як у монотерапії, так і у комбінації з кверцетином.

Дисертація повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 із змінами, внесеними Наказом Міністерства освіти і науки 759 від 31.05.2019 р. та «Порядку присудження ступеня доктора філософії» та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 та може бути представлена до офіційного захисту зі спеціальності 221 «Стоматологія».

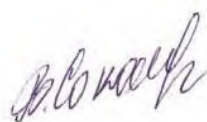
Висновок прийнято одноголосно.

Голова фахового семінару,
д.мед.наук, професор

Вадим НОВІКОВ

Секретар фахового семінару,
к.б.н., доцент

Валентина СОКОЛЕНКО